

Ese de d'oue ori in septemana:

Joi-a si Dominic'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Roman'i'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contineu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taes'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

1173. B.
1873.

Cerculariu

catra tóte oficiele protopresviterali din districtulu Consistoriului aradanu.

Domnulu Ministru reg ung. de interne prin intimatulu dto. 20. Iuniu a. c. Nr. 19,314: emanatu catra tóte Jurisdictiunile civile din tíera, aduce la cunoscintia publica invoiél'a intemplata intre ministeriulu austro-ungurescu de esterne comunu si intre ministeriulu regescu de esterne alu Italiei in privinti'a asigurarii comunicatiunei reciproce a atestatoru mortuali, dupa care organeloru civile si bisericesci, caror'a li este incredintiatu ducerea protocóloru matriculare, li se impune: ca atestatele mortuali ale aceloru individi reposati pe teritoriulu unuia statu pactante carii s'au nascutu séu au locuitu pe teritoriulu celeialte parti, in monarchi'a austro-unguresca se le tramita Ambasadurei italiene din Vien'a, ér' in Itali'a Ambasadurei austro-unguresci din Rom'a. Inmanuarea se va face din oficiu fara intardiére si spese, dupa usulu tierii respective. Acele atestate mortuali, care nu se dau in limb'a latina séu italiana, ci intr'alt'a, se se intregésca cu o traducere autentica in limb'a latina.

Acést'a procedura staverita inca in 17. Maiu a. c. cu invoirea Ministrului regescu de interne si pe langa previ'a consimtire a ministeriului r. de cultu si instructiune publica fiindu a se observá cu puntualitate, Domnulu Ministru de interne sub datulu susprovocatu indruma jurisdictiunile din tíera, ca se se acomodeze si se faca tóte dispusetiunile ce se voru vedé necesari la realisare ér' in casuri ocurinti se substérna atestatele mortuali ministeriului reg. de interne spre inaintare la locul competent.

Aceste dispusetiuni in urmarea Cerculariului emisu de Domnulu Ministru reg. ung. de cultu si instructiune publica in 30. Augustu a. c. Nr. 17,238. pe calea ofieloru protopresviterali sunt a se face cunoscute preotimei parohiale spre scire si in casu de lipsa acomodare.

Aradu, 5. Sept. 1873.

Procopiu Ivaceviciu m. p.
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.

Câteva trasuri din viéti'a S. martiru Nichit'a!

Biseric'a nóstra orientala in 15 Sept. serbéza amintirea S. martiru Nichit'a, carele in véculu alu IV. cu mare zelu propagá Evangeli'a lui Cristosu popóreloru de dincoce de Dunare. Destinat de provedintia elu luá asupra-si

¹⁾ Cu ast'a ocaziune nu potu din destulu recomandá on. publicu. interesantulu opu: „Triumfulu Crestinismului asupra Paganismului“ de preotulu din Bucuresci Gregoriu Muscelénu, a carui prefacia o cetisem intr'unu numeru alu „Trompetei Carpatiloru“ din Iuniu a. c. din carea am aflatu, cá opulu contine afara de biografiele santiloru si unu tractatu istoricu.

misiunea apostoliei lui Cristosu si a Daco-Romanismului in tempulu celu mai greu pentru Daci'a divului Traianu, in tempulu invasiuniloru barbare. A ne cunósce cu viéti'a acestui mare apostolu din némulu romanescu, cauta se facemu o scurta revista asupr'a tempului in care a traitu.

Istori'a, acést'a magistra a vietii, dovedese cá intre colonistii lui Traianu adusi pe paméntulu Daciei, cea mai mare parte dejá profesá legea crestina, si cá in scurtu intú atátu crescuse numerulu crestiniloru in Daci'a incátu legiuni intregi erau compuse numai din crestini, insusi Pliniu proconsululu Daciei in reportulu seu catra Traianu dice: nu numai orasiile si satele sunt pline de crestini ci inca si campiile si tíerinele. Ér pe vremea imperatului Galienu dupa marturi'a st. Teofanu Daci'a avea si o multime de preoti crestini, cari, lucru frescu, trebuieu se aiba si capi mai mari: Episcopi si Mitropoliti. Din acestu incidinte patriarehulu Ierusalimulu Ermonu sub stapanirea lui Diocletianu trimisa in Daci'a pre preotulu Eufrimu, carele petrecandu aici unu restempu de 10 ani fundá Mitropoli'a „Gotiei“ ²⁾ (a Transilvaniei) numita asia dela poporulu goticu, care pe atunci domina intreg'a Dacia.

Dupa mórtéa lui Diocletianu suinduse pe tronulu Romei bine-credinciosulu imperatu Constantinu celu mare (a. 306), care la a. 330 infrangendu deseversitu poterea Gotiloru si reincorporandu Daci'a imperiului romanu, biseric'a Daco-Romana se redicá la unu mare renume fiindu representata la mai multe sínóde generale si locale prin Archiereii sei proprii, precum la sínódele: dela Sardi'a (a. 347), Constantinopolu (II. Ecumenicu), Efesu, Calcedonu etc. Insa pacea si liniscea Daciei castigate prin victoriósele arme a marelui Constantinu, nu multu au duratu, cáci Gotii sub imperatulu Valente nu numai incursera in provinci'a Daciei, ci inca regele loru Atanaricu a persecutatu cumplitu pre crestini, in care persecutiune au caditu mai multi Archierei precum si st. Nichit'a, carele in calitate de Episcopu alu Rímniciului fu arsu de viu.

St. martiru Nichit'a s'a nascutu in Daci'a lui Traianu dintr'o familia insemnata. In sinassariulu Mineiului din 15 Sept. despre elu aflámu: *Acest'a a fostu pe vremea imperatiei marelui Constantinu nascutu si crescutu in tíer'a varvariloru celoru numiti „Goti“, adéca in Daci'a lui Traianu“.* Elu a fostu instruitu in elemintele invetiaturei crestinesci de Teofilu Episcopulu, dela care a luat si botezulu: „ai luat (Nichita) darulu botezului dela Teofilu pastoriulu celu bunu alu Gotiloru“ (Stichirea dela lithie). Spre a se perfectoná in sciintiele sacre Nichit'a a caletoritu in Itali'a si acolo s'a santitu de preotu la biseric'a cetatii Aculea, deunde la a. 350 a fostu trimis de Episcopu in Romanati (Rímnicu ³⁾). Ca Episcopu alu Rímniciului a fundatu Archiepiscopatulu Argesiiului, carele se se fie

²⁾ Fóia societatii Bucavina. Nr. 1 a. 1867.

³⁾ Tincu-Velca pag. 170.

numitu si alu „Milcovului,“ ⁴⁾ a facutu 4 biseriei un'a pentru Bessi in carea serveau in limb'a loru nationala ⁵⁾. S. martiru Nichit'a a lucratu si pe terenulu literariu scriindu 7 carti mici privitorie la regulele botezului; predicarea Evangheliei intre barbari de Episcopulu Nichit'a, S. Paulinu Episcopulu de Nolla o canta in versuri. ⁶⁾

Aceste luandu-le in socotintia, S. Nichit'a cu dreptulu si dupa meritu a potutu capata epitelulu de „Apostolulu Daciei;“ si erasi nu fara temeiu s'a numitu de catra unele popore pagane „Dieulu Romanilor.“ La anulu 372 cadiendu in gon'a pornita de Atanariu osemintele lui mai intaiu au fostu duse in Mopsuesti'a (orasiu in Cilici'a) si de aici in biseric'a S. Nicolau din Veneti'a.

Istoriculu Tincu-Velea mortea S. Nichit'a o pune dupa a. 420, in sa gresitu, pentru-ca morindu elu in gon'a lui Atanariu, Gotii de fric'a Huniloru la a. 375 se si carara din Daci'a Traiana.

Si cu aceste am datu tributulu recunoscintiei unei'a din gloriele strabune. —

• V. Mangr'a.

— Langa Crisiulu albu in Augustu 1873.

Onorabilei Redactiuni a foiei nostre pre stimat „Lumin'a,“ in Aradu.

(Unu prea tristu necrologu.) Abia mai pote fi vre-un'a familia seu comunitate asia profundu vatamata de tiran'a epidemia coler'a, ca si comunitatea nostra *Cromn'a* din protopresviteratulu Ienopoliei. —

In prim'a a curentei crud'a epidemia pre celu mai teneru preutu de acolo, pre celu mai zelosu directoru scolaru loc. dintre 16, cari apartienu la gremiulu unui cer-cu scolaru, pre nevitatulu Petru Halmagenu — dupa carele remasa un'a socia cu anim'a sfasiata si doi fii de totu micuti, — nimicu alta, caci rari-su acei preuti, cari potu lasa si avere, intre criticele cercustari de adi, sucesoriloru sei. —

Dar totusi acea greu cercetata preutesa cu micutii ei orfani, se mangaiu cu un'a mica sperantia, ca fiindu-i notariulu locale Leontinu Adamescu frate dulce, o va adaposti impreuna cu nefericitii ei orfani, — *inse* si acestu *inse* e unu prea tristu momentu: Leontinu Adamescu la 8. di dupa immormentarea lui Petru Halmagenu, — este fara graiu si fara misicare, este mortu, — lasandu dupa sine alta veduva cu anim'a franta si trei fii micuti, — substantia (avere) nimicu . . . . Cugeta acum seriose cetitoriu! ca scrietoriulu acestoru sire cu mana tremuranda ti-insera aci, ca acelea-si veduve, aceia-si orfani si aceea-si comunitate,*) numai scie ce dice alta, decatu luandu-si refugiu la lamentatori'a expresiune a profetului cu versu plangatoriu striga „Cautati si vedeti, deca mai este dorere, ca dorerea mea?!“ Si lamentatiunea fia-caruia e prea justa, caci familiel acelea au perdutu pre protectorulu, nutritoriulu, pre parintele loru, — er' comunitatea a perdutu pre unu bunu notariu romanu. — Aci este la locu a con-jura pre preutimea nostra din tote tractele protopresviterale ca se imite nobilulu actu alu demnei de totu respectulu preutimi din tractulu Ienopolei mici (Chisineu), — precumu si pre domni notarii de romanu, se se intrunesca in asemenea reuniuni, ca se nu ne remana veduvele si orfani pe strate peritori de fome. —

⁴⁾ Id. pag. 8.

⁵⁾ Fil. Scribanu pag. 14.

⁶⁾ id. pag. 15.

*) Carea din direct'a osoperatiune a defunctului notariu incepuse a edifica scola, si in aceia cancelaria notariala numai in dulcea nostra limba vedea protocoilele tote.

Merita din respecte catra moralitate a nota cateva din vieti'a si dela mortea lui Adamescu. — Acestu omu, ca cea mai mare parte a inteligintiei nostre, fiindu crescutu in institute straine, era strainu de catra cultulu nostru bisericescu, ridea chiaru de ritualele nostre, dara candu se apropiu or'a mortii sele provocu pre toti cei de facia ca se roge Atotuputintele se-lu absolve de amarele sale dureri, — vedeti voi inteligenti romani reu educati, ca omulu in suferintiele sele n'are unde-si cerca refugiu deca nu la Ddiu. — Marele Isaacu Newton, carele in tota diu'a cetea in biblie, carele in tota diu'a ingenunchia ruganduse lui Ddiu, carele-si descoperea capulu candu amintea numele lui Ddiu, carele *afli ca intre biblie si rezultatele sciintieloru naturali se afla cea mai perfecta armonia;**)* — acel'a ca celu mai mare scrutatoriu de natura cum se comportu candu vietuia in lume, dar nesce notari si alti functionari romani — onore esceptiuniloru — asia despretiuescu biseric'a nostra si cultulu catu sunt spre scandalu religiosulu nostru poporu. — O nemuritoriulu nostru *Georgiu Pop'a* ce omu religiosu era. — O voi pigmei scandalisatori, cetiti ce sentintia grea pronuncia asupr'a vostra eruditulu nostru parochu Damsi'a la calcailu tractatelor sale biblice din „Lumina“. — O cetiti ce scrie sapientulu nostru veteranu Arcosi; — retornati la pietatea parintiloru nostri si nu ve faceti de risulu poporului, „Sapientu sat.“ — Adamescu urmandu esemplulu marelui nostru Metropolitu *Andrei*, prin dispusetiune testamentaria a lasatu ca unu singuru preotu se-lu immormenteze. Acestu defunctu pentru ca era bunu natiunalistu; pentru ca era unu romanu iubitoriu de limb'a mamei sele cumparandu-si — dictionarie latine-italiene trducea tote ordinatiunile venite in limba straina, si pentru ca in cancelari'a sa tote protocoilele le ducea in limb'a nostra natiunale, pentru carea pre cum scrie Bonfiniu: strabunii nostri mai multu se luptau de catu si pentru vieti'a, „*non tantum pro vitae quantum pro lique incolomitate certasse videantur.*“ — Merita se-i dicemu in publicu, se-i fia tierin'a usiora si memori'a neuitata.

Argulu
ca condolente.

DISCURSULU

PRONUNCIATU DE

DOMNULU G. M. ELIESCU

PROCURORE PE LANGA CURTEA APELATIVA

DIN CRAIOVA,

la 16 Augustu 1873, cu ocaisiunea reinceperii lucrariloru anuali ale Curtii.

(Urmare.)

II.

1. *Idei generali asupr'a Codului intregu.*

A. *Sub ce influentie s'a conceputu si redactatu Codulu Mateiu Bassarabu?* Cetindu cine-va cu atentiune complexulu reguleloru Codului Mateiu Bassarabu, i este peste putintia a nu recunosece in dispositiunile sele influenti'a si preponderanti'a dreptului ecle-siasticu asupr'a celui civile. Acest'a se explica forte usioru, indata ce ne vomu aduce aminte ca „nevointi'a, osardi'a si cheltui'al'a infintiarii „Codului“ le au depusu Mitropolitulu Stefanu, care ne-aperatu au conlucratu impreuna cu Mateiu Bassarabu la redactiunea legiloru sele. De aci au urmatu ca prin lege s'au impusu judecatorului detori'a a ave in vedere mai multu regulele dreptului naturale si ale umanitatii, decatu regulele dreptului scrisu. Eca intr'adeveru cumu se rostese in privinti'a acest'a Codulu Mateiu Bassarabu in Capitolulu I: „Cade-se judecatorului adeca „archiereulu, se fie asemenea judecatorului celui dreptu si mare-„lui archiereu d-lui nostru I. Cristos; se fie tuturoru *miloserdu*, „neaducatoriu aminte de reu, nemaniosu, nefatiarnicu, neluatoriu de „mita, dreptu, se nu creda lesne fara de intrebare propunerile „si parele si banuelile. Ca de va asculta si va crede, adeca cele

**) Vedi nrulu 17 din foi'a germana „Glaubensbothe“ din a. c. care apare in Pest'a.

„ce stau împotriva celor bune, nu este dreptu. Pentru că multi de multe ori se pedepsesc fara dreptate căci nu caută judecatoriul vin'ă.”

Graiesce și Dumnedieescul Zlataustu: „Nu se cade se credi pe nimenea fara de iscodire. Judecatoriului i se cade să se aduca aminte de ceste 3 lucruri:

Antaiu: că e pre lege incepatoriu,

A două: că pre omeni obladuesce.

A treia: că in vecie nu e incepatoriu, ci „și elu ca unu omu va să mōra.”

Asemenea in Capitolulu II: „Dreptatea este unu lucru mai adeveratu de tōte, care dă fie-si cui dreptate.” — *Adeverinti'ă dreptatii* este se locuiasca nescine frumosu și dreptu, ca să nu vinuēscă pe nimeni. — *Intiepti'ă dreptatii* este să veda lucrurile dumnedieesci și omenesci, adeca dreptatea și nedreptatea.

Totu astfelu și in capitolulu III: „Legea este mestesiugu lucrului celui bunu și porunca tutoru priceputiloru și intieptiloru și omeniloru bogoslovi. — Legei este se petreca nescine dreptu, era pre altu pe nime să nu betejesca.”

„Invetiati-Ve judecatoriloru cu dinadinsulu și cautati de vedeti legea, să nu se osandēscă nimenea din voi, că apoi veti luă plata munc'ă de veci ca nescă judecatori nedrepti dela judecatorulu celu dreptu și nefatiarnicu Cristos Dumnedieu.”

Totu din caus'ă influintiei religiōse, au urmatu, că Codulu Bassarabu, cuprinde și reguli de morale pe cari le a transformatu in lege. Asia dēca cineva afla că se urdiesce vre-o fapta rea in contr'ă Domnului tierii sēu a arhierului, — dēca fiulu afla că se intindu curse tatalui, — dēca slug'ă se pricepe că Domnului sēu are să i se faca vre-o nenorocire, si nu spune acestoru-ă, sēu nu intrebuintēdia tōte mijlōcele ca se impēdice reulu, se va certă, dice pravil'ă, dupa voi'ă judecatorului, si in cele din urma dōue casuri, cu mōrtea, ca pentru parintucidere.

Si ērasi sub influinti'ă ideii de umanitate, edicta că: „Celu ce 'si va incuiă usi'ă casei lui pentru se nu intre celu asupritu se scape de man'ă asupritoriulu, acelu-ă să se certe dupa cum va fi voi'ă judecatorului” (C. 267 art. 26).

In fine, dominatu de regalele dreptului naturale, decide următoarele: „judecatorulu judeca cāte odata și împotriva pravilii pentru acestu obicei alu locului, si de multe ori face si cum 'i este voi'ă lui”, (art. 3 Cap. 361) adeca esplicamu noi, cum i e voi'ă drēpta, nesmintita.

Asiu fi trecutu repede, Domniloru Consiliari ai Curtii, asupr'ă acestei observatiuni, dēca nu asiu fi avutu in vedere Codulu nostru actualu, pe care, comparandu-lu cu Codulu Mateiu Bassarabu, in acestu punctu, nu me sfiescu a o dice: i este inferioru. Voiti se o dovedescu? Ei bine! Nu am decātu să Ve aducu aminte că dupa Codulu actualu, lips'ă celei mai mici forme de procedura aduse cu sine, nu arare, ci adese-ori, pe nedreptu, perderea dreptului persōnei ce-lu reclama functiunariloru insarcinati cu a impartii dreptatea, pe candu dupa Codulu Mateiu Bassarabu, nu la forma, ci la fondu eră datoru judecatorulu integru și imparțialu se i-ă aminte, si se dea dreptatea aceluia care o are. — Astadi judecatorulu este obligatu se dea *legalitatea*; — sub imperiulu Codului Mateiu Bassarabu, elu eră tēnutu se dea *dreptatea*!

B. *Ce anume materii cuprinde codulu Bassarabu?*

1. Materii canonice, — 2. Laice.

Cele canonice se refera:

- La dogmele credintiei.
- La drepturile și detoriile clericiloru vis-a-vis de biserica.
- La constitutiunea bisericii Romane.

Cele laice se refera:

- La dreptulu civile popriu disu.
- La procedur'ă civile.
- La dreptulu rurale.
- La dreptulu administrativu.
- La dreptulu penale.
- La procedur'ă penale.

— Credu că aci este locul a notă inca o diferentia intre cod. Bas. și celu actualu, relativu la modulu de a fi redactate dispozițiunile sele. Codulu Bassarabu, nu pune reguli, principiu, și apoi lasandu casulu la apretierea judecatorului, se edicte acesti'ă cei'ă ce credu că este dreptu. Nu. In mare parte, specifică casurile și aplicarea pedepselor. De unde mai pucinu arbitraru lasatu judecatorului. Cu totulu din contra in codulu celu nou.

2. *Idei speciali asupr'ă materieloru codului Mateiu Bassarabu.*

A. Nu ne vomu ocupă de legi canonice sēu de amu voi să ne esprimamu mai corect, de canōnele bisericii, anume ale bisericii Resaritului: nu este nici timpulu, nici locul, nici utile momentanu a le cunōscē. Vomu notă inșă că biserica (sēu mai bine dicendu redactorii (codului bisericescu) și au atribuitu

adese ori partea leului. Asia de es. pe candu pe laiculul de clas'ă de josu, dēca deflorēza o fēta, 'lu pedepsece cu rusinea de a 'lu purtă desbracatu pe ulitie, batandu-lu pe fie-care ulitia, apoi a 'lu tramite la ocna, — pe clericu, nu: 'lu pedepsece numai cu a inzeștră pe fēta, și in unele casuri a 'lu inchide intr'o monastire. — Acēst'ă in cātu privesce regulele dreptului penale. — In cātu privesce regulele dreptului civile, relative la mijlōcele de a dobandi ōre-care bunuri pentru biserica, merge pana acolo, incātu calca dogm'ă eclesiei care dice că: ceea ce biserica a imprēunatu, omulu se nu despartia, și poruncesce a se desface casetori'ă candu unulu din soci voesce a se face calugaru, cu care ocașiune zestrele sele vinu bisericii. — Ce e mai multu: daca cineva indēmna pe Neofit a nu se calugari afara de afurisenia (pedēpsa eclesiastica), indemnatorulu se cērtă cu mōrtea, era ave.ile lui vinu monastirei in care se afla Neofitul.

Esemples de natur'ă celoru espuse, sunt fōrte multe in codu.

— Ceea ce inșă mi-ă atrasu o seriōsa atentiune, este partea aceea a codului Mateiu Bassarabu, in care se vorbesce despre constituirea bisericii tieriloru romane: Munteni'ă și Moldov'ă. La capitolulu 391 se dice: „De aceea apoi s'au facutu la Ungro-Vlachi'ă, adeca in tier'ă Muntenēscă doui Mitropolitii (din episcopi), și inșă unulu tione locul alu Anchirii și se chiama Ex-arcu a tōta Ungurimea și alu Plaiului. Era altulu se chiama mitropolitulu laturii tierii Muntenesci spre Severinu, și locul tiindu alu Amasii, era acum'ă nu se chiama acel'ă Mitropolitu ci Episcopu, căci că sunt 2 Episcopi sub Mitropolitulu tierii Muntenesci, adeca Ramniculu și Buzeulu, Ramniculu mai mare, era Buzeulu mai micu; era Mitropolitulu are blagoslovenie de hirononnesce elu si pe episcopii tierii Ardelului din tier'ă Ungurēscă; asisderia și pe acei din locu ai lui.”

Si mai la vale:

„Era nesupuse sub nici unu Patriarchu este biserica Serbiloru care se chiama Ochrid'ă.”

Apoi:

„Afla-se scrisu in pravil'ă lui Matei Vlastari cumu si Moldo-Vlachi'ă au fostu supuse Ochridianiloru; era acum'ă nici Ochrideniloru se plăca nici Tiarigradeanului; și nu scimu de unde au luatu acēsta putere.”

Ori de unde și ori cumu s'au luata, ti voiu respunde tie, redactore alu codului Bassarabu, că: basatu pe drepturile naturali ale personalitatii omului, prin urmare și pe ale natiunei, cu tōte elementele organismului care o facu să se misce, fie ele *sociali, politice ori religiōse*, — basatu pe o' datina betrana de a ne constitui biserica noi insine, precumu singuru o marturisisi, — vomu sustiene autocefali'ă bisericii Romane in fati'ă tutoru celoru ce voru dice contrariulu.

(Va urmă.)

VARIETATI.

× O nouă lumina electrică. Omēni de sciintia și industriasi lucrēza pe capete, ca să descopere midilōce de iluminatiune eftine și intinse. In momentul de facia o masina Gramme, perfectionata, este espusa in Vestminter-Bridgeroad. Printr'o dispozițiune dibace, curentulu magneto-electricu ce produce este cu totulu neintreruptu; prin urmare masin'ă nu desvōltēza nici schintei nici caldura. Conducendu-o in proportiune de 400 revolutiuni pe minutu, ea produce o putere luminōsa egală cu 15,000 luminari, cu pretiulu de unu schiling pe ōra (1 leu și 25 bani.) Acēsta masina se pōte intrebuintia nu numai pentru luminatu ci și pentru diferite fabricatiuni, precumu este preparatiunea otietului și a alcaliilor caustice. Cu aceeasi masina s'ă facutu și analis'ă spectrala la diferite metale. Vergi necunoscutu pana aci in spectiu, au doveditu puterea acestei masine.

+ *Scot'ă*. La archi-gimasiulu din Aradu va fi primirea tenerimei studiōse pe anulu scolasticu curinte 187³/₄, in 29, și 30 septemyre și in cele trei zile prime ale lui Octomvre nainte de mēdiei dela 9. ōre pana la 12. in cancelari'ă directoriala.

In clas'ă prima numai acei studenti se primescu, carii voru depune esamenulu de primire la archi-gimasiulu din Aradu.

Esamenele acestea se voru tione in zilele inscrierii dupa mēdiei dela 3. pana la 6. ōre.

In clasele mai inalte primirea aterna dela testimoniulu dupa clas'ă precendinte care trebuie să fie celu pucinu de clas'ă prima.

Dēca testimoniulu aretatu nu coresponde recerintieloru planului de invetiementu alu archi-gimasiului aradanu; atunci are dreptu corpulu profesoralu a supune pre respectivulu la esamenu de primire, și amosuratu rezultatulu a-lu impartii si la clasa mai inferiōra.

Doritorii da a fi primiti sunt indatorati a se presentă in persōna la directoriatu, insociti de parinti, tutori sēu substitutii acolora. —

(P) **Bibliografia.** A aparutu de sub tipariu unu frumosu voluminu pre chartia buna, bine legata in cartonu, insemnat'a opera, cea mai populara in Franci'a, si chiar in Europ'a: „**Doctorulu poporului**, seu convorbiri familiare asupr'a igienei, de *Hipolite Meunier*, scriere incoronata de societatea pentru instructiunea elementara, de Societatea nationala pentru incuragierea la bine, de Societatea Franklin etc.“.

Tranducetoriulu acestei indispensabili opere, este nepretiu-tulu nostru artistu *Constantinu Dimitriad*, care cu inima generosa, ce i recunósce ori cine lu-a abordatu, nu-si potea consacra mai bine órele decâtu in traducerea celei mai generose carti din vremea nostra.

Oper'a acést'a tradusa, d. Dimitriad o inainta ministeriului instructiunei publice spre a o pune in cercetarea Consiliului de instructiune. O comisiune compusa din dd. profesori M. A. Florenti, S. Alexandrescu si doctorulu Trandafirescu, fu insarcinata cu cercetarea manuscriptului, care, prin prescriptulu verbale inchiatau in siedinti'a dela 14 Apriliu, declara ca „acést'a carte „unic'a in felulu seu pana astadi in limb'a nostra, are merite necontestate si este de mare utilitate a se introduce prin familie „romane.“ Dupa acést'a esaminandu-se oper'a si decatra Consiliulu permanent de instructiune, acést'a declara ca „este de opinione a se admite ca carte de lectura pentru bibliotecele scolare, introducendu-se prin familii pentru lectura“. Atata „Trompeta Carpatiloru“. Mai estragemu inca si din prefaci'a, cu care a precedat'o multu eruditulu doctoru Romniceanu: „Lips'a totala a unoru scrieri de asia natura in limb'a nostra, dete fericit'a ideia d-lui C. Dimitriad de a traduce acestu opus si a se sili selu puna in corentulu obiceiurilor nostre, esplicandu facare cuventu scientificu in modulu celu mai facile si mai popularu. Totu d. Romniceanu dice mai departe: Dómnele, cari au seu voru avea fericirea a fi mame, vor fi recunósctórie traducetoriului ca li-a datu in limb'a nostra consiliile intielepte a le dómnei *Meunier*, consilii cari le vor face se se ferésca de necuviintiele produse, prin nesciúntia si neprevedere, in crescerea copiiloru, mai alesu in prim'a epoca a vietii loru, candu sunt espusi la nenumerate bóle, intre cari oftici'a si scrophul'a aducu efectele cele mai funeste.“

* * Vecinulu *Gur'a-Satului* face necrologu „Asociatiunei aradane.“ Noi cei ce avemu onóre a ne conumerá intre membrii directiunei suntemu siliti de rusine a ne acoperi fociile, decâtu-ori audimu si vedemu luandu-se notitia despre starea acestei Asociatiuni, ce are de scopu cultur'a poporului romanu, conditiunea vietii, fara de care omulu nu merita numele ce-lu pórtu. Nu e vin'a aci Dlu directoru secundariu, ci toti de o potriua de sus pana diosu. Peçatele lucrarii cu ale lasarii rodu pe intre-cute la redacin'a arborelui nostru culturalu, care la anulu 1863 se inaltá si intaviá cu o repediune ce provocá invidia si respectu din partea popóreloru colocitóre; dar invidi'a si respectulu treptatu se inlocuescu prin compatimirea de care ne-amu facutu atátu de demni. Candu e vórba se intrebuintiamu poporulu de midilocu pentru noi d. e. la alegere de ablegatu seu vre-o restauratiune: suntemu toti in Aradu, dér' candu trebue se damu poporului midilócele de vietia nu e nimene!

Post'a Redactiunei.

Dlui prot. G. Cr. Tóte le-amu indusu; de mai nainte au fostu prenumerate: Chiseteu, Susanovetiu, Ohaba-forgáts, Budintz si Babsa dintre care aceste dóne din urma a solvitu deja pretiulu de 3 fl. Relativu la Ohaba-forgáts Ti-am respunsu inca in diu'a in care am primitu telegramulu per *Lugos*. Astadi se pertracteza.

Dlui in S. T. Sistarovetiu: Ne invoimu bucurosu, decâtu ai se tramiti indereptu numerii tramisi pe numele D'Tale din preuna cu tacele postali, cáci consistoriulu a carni proprietatea fói'a nu se póte pagubi.

Dlui I. A.: in cestiunea inspectoratororu ai totu dreptulu; totu in acestu obiectu ni s'au mai tramisu si din alte parti articli, inse e bine se mai acceptámu. Sunt acuse grave contra unoru DD. inspectori de scóle.

Dlui Inspectore I. C. Catra cei 3 fl inca binevoiti a mai trimite 2 fl.

Dlui G. P. in Gy. Am primitu, credemu ce spuni; avemu destai individi si corporatiuni ca organe oficiali in biserica in stare mai favoritória si nu facu nimica, pretindu dreptulu si beneficiulu nescirbitu inse de detorintia si sarcina se nu li pomenesci.

Dlui prot. P. Ch. am primitu, sunt neprenumerate: Apateu, Ciab'a, Comlosiu, Giul'a n. Giul'a m. si Sinitea.

Concursu.

In urmareea sententiei consistoriale dto 2. decembre 1873. Nr. 1468, intarita de forulu metropolitanu la 23. Augustu 1872. Nr. 9. scol. destituindu-se Ióne Milosiu din postulu in-

vetiatorescu din Hodoniu, acestu postu a devenitu in vacan-tia; deci pentru ocuparea acestui postu invetiatorescu se escrie concursu pana la 30. Septemvre st. v. 1873.

Emoluminte: salariulu anualu in bani 178 fl. 70 cr., in pamentu 2 jugere aratura, 2 jugere fanétia, 1/2 jugeru gradina, in naturalie 60 meti grau, 4 orgii de lemne si 8 orgii de paie, si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati pre langa alte rece-ntie prescrise de statutulu organicu a produce testimoni- despre depunerea esamenului de calificatiune.

Recursurile astfelu instruite sunt a-se trimite subscri-sului pana in diu'a susu atinsa.

Timisiór'a, in 25. Augustu 1873.

Nicolau Costariu,
inspectoru de scóle.

3—3

Concursu.

Pentru Statiunea invetiatorésca din Ohab'a-Lunga, cerculu insp. alu Leocusesiloru; emolumentele sunt 42. fl. m. a. 24 Chible de bucate. 8. grâu, 16. cucurudiu; 75. lb. clisa, 50. lb. sare, 10. lb. lumini, 4. fl. pausiale, 8. stangeni de lemne, si cor-telu cu gradina de 1/2 jugeru. —

Doritorii de a ocupá acést'a statiune, au a-si trimite recurse-le sale, pana in 30. a. lunei. cur. in care va fi si alegerea, — inspectorului sub semnatu, post'a ultima Bozsúr. —

Leocusesci 2. Sept. st. v. 1873.

Adamu Ros'a
Insp. cerc. de scóle.

Concursu

Se deschide pentru ocuparea statiuniloru invetiatoresci din comunele din inspectoratulu Vasicolui. *Cámpu*, cu salariulu anualu 107 fl. v. a. 6. orgii de lemne, 10 cubule de bucate dela 124 numere de case câte unu fuioru. *V. Söhodolu*, cu salariulu 100 fl. v. a. 6 cubule de bucate 6 orgii de lemne 2 vici de fertura, dela tóta cas'a unu fuioru.

Doritorii de a ocupá vreun'a din statiunile aceste, au asi trimite recursurile sale instruite in tielesul statutulu organicu pana in prima Octobre si adresate comiteteloru parochiale-sub-scrisului in Criscioru.

Criscioru 20 augustu 1873.

Petru Bogdanu
Insp. seol.

In contielegere cu comitetele parochiale.

Concursu.

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Ca-raseu, cerculu inspect. al Ursadului cottulu Bihorului, emolu-mintele sunt. 63 fl. v. a. 40 fl. v. a. ca conpetintia pentru fenu, 12 chible de bucate 1/2 grau, 1/2 cucurudiu, 2 mesuri de faso-le, 8 stángeni de lemne din care e a-se incaldí si scól'a, cor-telu cu gradina in estensiune de 2 holde si 4 holde pamentu aratoriu.

Doritorii de a fi alesi, au a-si trimite recursurile insp. cec. p. u. Hollod, Gyanta, celu multu pona in 9. Septemvre v. candu va fi si alegerea.

Caraseu la 18 augustu v. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Iosifu Pintia m. p. insp. cerc.

Concursu.

Se escrie pentru urmatórele parochii vacante in proto-popiatulu Pestesiului.

1. Damesiu,	10 lantiuri pamentu, biru dela 84 case
2. Valea-Neagra,	8 " " " " 96 "
3. Bratka	10 " " " " 199 "
4. Szakadatu	20 " " " " 183 "
5. Szarand	20 " " " " 110 "

Recursuntii se-si trimita recursele sale Prttopului distric-tuale pana la 9 Sept. a. c.

Orade 20 August. 1873.

In contielegere cu Comitetulu parochialu J Fassie m. p. Protopopul Pestesinlu.